

Vzdělávací obor: **Výchova ke zdraví a bezpečí**

Očekávaný výsledek učení: CZB-VZB-003-ZV9-009

Zaujímá odmítavý postoj vůči nevhodnému chování (vulgárnímu, násilnému, nerespektujícímu, agresivnímu, manipulativnímu) a v modelových situacích používá vhodné způsoby, jak se vůči takovému chování vymezit.

Popis úrovně Na cestě

- Diskutuje příklady chování, které přispívají k utváření dobrého sociálního klimatu (např. přátelství, vstřícnost, důvěra) nebo ho narušují (např. agresivní chování, násilné nekonsenzuální chování, manipulace a šikana).
- Respektuje přijatá pravidla soužití mezi spolužáky a jinými vrstevníky.
- Zpřesňuje a upravuje společně přijatá pravidla chování, přispívá k dobrým vztahům ve třídě.
- Diskutuje o rizicích manipulace a agresivního chování.
- Předvádí v modelových situacích vhodné způsoby komunikace, jak se vůči agresivnímu, nekonsenzuálnímu chování vymezit.

RESPEKT – všichni jsme lidé

Autorky materiálu: Eva Marádová, Miroslava Kovaříková

Anotace

Výuková lekce rozvíjí znalosti, dovednosti a způsoby chování žáků potřebné pro ochranu a předcházení nebezpečným situacím doma, ve škole, v komunitě. Ilustrace je zaměřena na zcitlivění žáků k hodnotě respektu. Žáci vymezí a na příkladech demonstrují projevy respektujícího chování ve škole i mimo ni. Dostávají příležitost posuzovat dopady respektujícího chování na mezilidské vztahy a pohodu ve skupině. K nevhodným (vulgárním, nekonsenzuálním, agresivním, manipulativním) projevům chování a násilí zaujímají odmítavý postoj. Prostřednictvím aktivizujících a projektových metod jsou vedeni k ohleduplnému, tolerantnímu, odpovědnému chování a k poznání, že na zdraví a bezpečí jednotlivce se podílí odpovědný přístup všech členů komunity.

Popis realizace / Zadání pro žáky

Úvod – Motivace/evokace

Vyučující vyzve žáky, aby zapřemýšleli, kdy a v jaké situaci potřebovali pomoc od druhých lidí. Své situace si

Žáci zapisují a následně je sdílejí ve dvojici/čtveřici. Mají možnost představit situace, které je nejvíce zaujaly.

Hlavní část

1. Analýza modelové situace

Vyučující představí žákům následující situaci:

„Představte si, že jdete po školní chodbě a vidíte spolužáka, který má problémy s chůzí kvůli zlomené noze. Má berle a snaží se projít davem žáků směřujících na oběd. Někteří ho obcházejí, jiní se zastaví a pomůžou, další si ho ani nevšimnou.“

Diskuse: Žáci ve dvojicích 2 minuty diskutují, jak by se zachovali oni a proč.

- Proč jsou odpovědi odlišné? Co ovlivňuje, jak se k lidem chováme? Žáci sdílejí své postřehy.

Vyučující představí **různé pohledy na stejnou situaci**:

- Medicínský pohled: „Má zlomenou nohu, je nemocný, potřebuje pomoc lékaře.“
- Sociální pohled: „Škola by měla mít lepší bezbariérové přístupy, problém je v prostředí.“
- Litující pohled: „Chudák, se sádro to má ve škole těžké.“
- Neúčastný pohled: Spolužáka přehlédnu. „Mně se to netýká.“

Společné objevování: náš přístup k druhým lidem závisí na tom, jak na situaci nahlížíme.

Odvozování možné definice respektujícího chování na základě diskuse představené situace. Společné formulování: **„Respektující chování znamená přistupovat k druhým lidem s úctou, bez ohledu na jejich rozdíly nebo obtíže. Neznamená to litovat někoho nebo ho považovat za slabého, ale vidět v něm rovnocenného člověka.“**

Respektující chování nevnímá druhé jako závislé nebo potřebné naší lítosti, ale jako samostatné osobnosti hodné úcty.

Respektující chování

Nabídnou pomoc a respektují odpověď.

Mluvím přímo s člověkem.

Vidím člověka, ne jeho problém.

Nerespektující chování

Pomáhám bez zeptání se.

Mluvím o něm s jinými.

Vidím jen problém nebo rozdíl

2. Nácvik respektující komunikace

- A. Přemýšlejte, jaký je rozdíl mezi označením „postižený člověk“ a „člověk s postižením“. V následující tabulce nahraďte nevhodné pojmenování osob z prvního sloupce tabulky. Svůj návrh запиšte do druhého sloupce tabulky. Své návrhy diskutujte se spolužáky.

Nevhodné 	Vhodné
Postižený člověk	Člověk s postižením
Vozíčkář	
Autista	

Člověk se zdravotním postižením	
Invalida	
Mentálně retardovaný	
Hluchý	
Blázen	

B. Aplikujte princip respektující komunikace na školní situace:
Poslední řádek tabulky doplňte podle vlastní zkušenosti

Nevhodné ☹️	Vhodné 😊
Ten tlustý ze 6. B	
Ta brýlatá z áčka	
Zrzek	

Společná reflexe směřuje k závěru: Respektujeme, když si někdo nepřeje být označován určitým způsobem.

- Jak byste se cítili, kdyby vás někdo označil jen podle jedné vaší vlastnosti?
- Proč je důležité vidět v každém člověku především osobnost?
- Jak se změnil můj pohled na význam respektující komunikace a respektujícího chování?

Shrnutí

Přístup k druhým lidem závisí na tom, jak na situaci nahlížíme. Respektující komunikace v médiích a běžném životě utváří klima ve společnosti a ovlivňuje kvalitu mého života i života druhých lidí. Respektujeme, když si někdo nepřeje být označován určitým způsobem. Pokud si nejsme jisti, jak dotyčnou osobu oslovovat, zeptejte se jí. Zásady respektující komunikace platí pro všechny skupiny lidí a jednotlivce. Shrnutí je možné podpořit i formou vizualizace.

Obrázek: Význam respektu

Vazba na klíčové kompetence

Název KK Složka KK Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
KK osobnostní a sociální Empatie a porozumění druhým KOS-EMP-000-ZV9-001	<i>Vyrovňuje se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.</i>	-ve výuce v rámci různých témat věnuji pozornost otázkám etiky a mezilidských vztahů a provázím žáky diskusí o situacích, které vyžadují empatii a respekt -představím žákům příběhy, které zdůrazňují důležitost respektu k odlišnostem -mapuji se žáky, co se podle nich skrývá pod pojmem respekt -při reflexi aktivit se zaměřuji na tematiku empatie a respektu k různým přístupům a názorům -podporuji vzájemnou pomoc mezi žáky (ve výuce, ale i při překonávání osobních výzev) -oceňuji žáky za ohleduplné chování a projevy empatie -do výuky řadím aktivity a cvičení zaměřená na aktivní poslech, komunikaci (umožnění nahlížení problematiky z různých úhlů) -podporuji žáky v tom, aby projevovali své názory a potřeby a nebáli se při svém učení chybovat, o chybách přemýšleli a dále se z nich učili (odkryvám žákům vlastní chyby jako příležitosti k učení)

Metodický komentář pro učitele

- Vzhledem k citlivosti tématu je důležité nejprve naladit skupinu úvodní motivací a udržovat bezpečné prostředí v diskusi a v celém průběhu výuky.
- Provázejte žáky citlivě diskusí o situacích, které vyžadují empatii a respekt.
- Vytvořte bezpečné prostředí a podporujte žáky v tom, aby projevovali své názory a potřeby.
- Při reflexi aktivit se zaměřte na tematiku empatie a respektu k různým přístupům a názorům.
- V průběhu výuky posilujte vědomí respektu jako klíčové hodnoty, kterou potřebujeme při studiu, v zaměstnání i v rodině.
- Využijte obrázek – vizualizaci k problematice respektu – ke shrnutí dané problematiky i jako námět k širší diskusi k otázkám empatie a porozumění druhým.
- V diskusi je vhodné zmínit další významy v lekci rozvíjené hodnoty, jako je úcta k druhým a sobě samému.
- Buďte pro žáky příkladem respektujícího chování a komunikace.
- Oceňujte žáky za ohleduplné chování a projevy empatie a respektu.
- Reagujte citlivě na možné příklady genderové problematiky.

Popis ověřování

Pozorování a diskuse

Učitel

- pozoruje práci žáků ve dvojicích, sleduje výměnu názorů k možnému chování v modelové situaci (analýza situace);
- vytváří příležitosti a bezpečné prostředí pro společné definování respektujícího chování, k poznávání, že náš přístup k druhým lidem závisí na tom, jak na situaci nahlížíme;

- ověřuje v diskusi, jak žáci vnímají respektující a nerespektující chování;
- klade otázky a sleduje, do jaké míry žáci dokáží aplikovat principy respektující komunikace;
- ověřuje, zda žáci dokáží v diskusích odmítnout komunikaci nebo chování, které jim není příjemné nebo je v rozporu s pravidly;
- při nácviku respektující komunikace formativně hodnotí doplňování a komentáře k tabulkám A a B.

Řešení tabulky A.

Nevhodné ☹️	Vhodné 😊
Postižený člověk	Člověk s postižením
Vozíčkář	Člověk pohybující se na vozíku / člověk s omezením hybnosti
Autista	Člověk s poruchou autistického spektra
Člověk se zdravotním postižením	Člověk s postižením
Invalida	Člověk s postižením
Mentálně retardovaný	Člověk s mentálním postižením
Hluchý	Člověk se sluchovým postižením
Blázen	Člověk s duševním onemocněním / psychosociálním postižením

Řešení tabulky B:

Nevhodné ☹️	Vhodné 😊
Ten tlustý ze 6. B	Spolužák ze 6. B nebo jeho jméno
Ta brýlatá z áčka	Spolužačka z áčka nebo její jméno
Zrzek	Jméno spolužáka (nepoužíváme přezdívky založené na vzhledu nebo odlišnostech)

Reflexe

- Co jsem se dnes naučil/a?
- Co bylo při nácviku respektující komunikace náročné?
- Zapojil/a jsem se do aktivity ve dvojici?
- Cítil/a jsem se při práci v týmu bezpečně?
- Projevuji ke spolužákům ohleduplné chování?
- Komu jsem v poslední době pomohl/a? Jak?